

Hörselnedsättning

Hörselnedsättning innebär att man i olika utsträckning har svårt att uppfatta ljud. Hörselnedsättningen kan vara lindrig, måttlig eller grav och omfatta ett eller båda öronen. Alltifrån att det kan vara svårt att höra vissa frekvenser, särskilja ljud, till att inte uppfatta något ljud alls. Orsakerna till hörselnedsättning kan vara genetiska eller på grund av sjukdom tidigt i barndomen, exempelvis hjärnhinneinflammation.

Hörselhjälpmedel

De som har en lätt till måttlig hörselnedsättning blir ofta hjälpta av hörapparat. Det är numera vanligt att man gör hörselimplantat hos dem som har en grav hörselnedsättning eller är döva. Hjälpmiddel kan dock inte helt återställa normal hörsel.

Ytterligare funktionsnedsättningar

Många med hörselnedsättning har även någon ytterligare funktionsnedsättning, exempelvis utvecklingsstörning, rörelsehinder, synnedsättning, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som autism, Aspergers syndrom eller adhd. Hörselnedsättning kan också vara en vanlig sekundär funktionsnedsättning inom flera diagnoser.

Språkutveckling och kommunikation

Över 90 procent av de barn som diagnostiseras med dövhet eller hörselnedsättning har hörande föräldrar. Det är viktigt att föräldrarna engagerar sig för att ge barnet ett språk tidigt. Ansiktsuttryck och tecken blir viktiga. De som har en lindrig till måttlig hörselnedsättning kan ha god hjälp av hörapparat och en medveten omgivning som anpassar sin röst och sitt tal så att barnet uppfattar lättare. Det kan också underlätta att använda tecken som stöd.

Teckenspråk och svenska

Barn med grav hörselnedsättning eller dövhet behöver teckenspråk och utvecklas bäst i en teckenspråkig miljö. Även om många idag får hörselimplantat som förbättrar hörseln är teckenspråk ett viktigt stöd. Det finns olika teckenspråk i världen och i Sverige använder vi svenskt teckenspråk.

Hörande lär sig läsa och skriva med hjälp av att ljuda. En teckenspråkig elev lär sig skriven svenska som ett andraspråk. Därför är en god språkutveckling på teckenspråk en nödvändighet för att kunna lära sig läsa och skriva på svenska. Att arbeta med metalingvistik, det vill säga att jämföra de båda språken, är en viktig strategi för läsinlärning för teckenspråkiga barn då de ska lära sig läsa och skriva på svenska. Bokstavering med hjälp av handalfabetet är också ett stöd för barnet.

Hörselnedsättning och uttal

Ett barn som har en lindrig till måttlig hörselnedsättning får svårare att ta del av omgivningens talade språk. Lindriga och måttliga hörselnedsättningar upptäcks

ibland inte förrän föräldrarna börjat tycka att barnet är allmänt sent att komma igång med talet.

Vanliga språkliga symtom är brister i uttalet. Graden av uttalsproblem varierar beroende på graden av hörselnedsättning. Ordförråd och grammatik påverkas inte så mycket om hörselnedsättningen är lindrig. Vid grav hörselnedsättning påverkas många aspekter av det talade språket. Omgivningen förenklar ibland omedvetet sitt språk, vilket medför att barnet inte får ett åldersadekvat ordförråd eller får en förenklad grammatik.

Påverkan på läs- och skrivutvecklingen

Då hörselnedsättning påverkar språkutvecklingen påverkas även läs- och skrivutvecklingen senare i livet. Läs- och skrivutveckling påverkar i sin tur de processer som är kopplade till kunskap, information och tänkande, det vill säga kognitionen.

Vad kan underlätta lärandet?

Lärmiljön är av stor betydelse för elever med hörselnedsättning. Det kan exempelvis handla om ljudmiljö och visuell miljö, tillgång till hörselteknisk utrustning, gruppstorlek och möblering i klassrummet.

Teckenspråk

Teckenspråkiga elever behöver en teckenspråkig lärmiljö och läromedel på teckenspråk. Detta innebär ofta läromedel i form av filmer. Texter och övningsexempel som jämför teckenspråk och svenska är också viktiga.

Textad film

Filmer behöver vara textade. Även omgivningsljud som beskriver om till exempel en mobil ringer behöver beskrivas med text.

Inspelat tal

Det är bra om filmer på teckenspråk även har inspelat tal så att en elev med måttlig eller lindrig hörselnedsättning kan välja att lyssna.

Åtkomlig text

Det kan vara ett gott komplement om texter i filmer finns åtkomliga som helhet så att eleven kan gå tillbaka och repetera i sin egen takt.

Individuella inställningar

Det är bra att i filmer på teckenspråk också kunna välja undertext och tal i kombination eller välja att enbart se på teckenspråk eller titta på texten eller lyssna på tal. Då får elevens individuella förutsättningar och nivå styra.

Lättläst

Eftersom teckenspråkiga elever har svenska som sitt andraspråk och skriven svenska skiljer sig från teckenspråk när det gäller exempelvis grammatik kan det vara bra med läromedel som har lättlästa texter och sammanfattningar.

Var finns eleverna?

Elever med hörselnedsättning finns i olika skolformer. I statliga specialskolor, i hörselklasser på kommunala skolor, kommunala hörselskolor eller integrerade i ordinarie skolverksamhet.

De kan även finnas i särskolan, integrerade i kommunala gymnasieskolor, riksgymnasiet för döva och hörselskadade samt i vuxenutbildningen.

Skolgången på specialskolan är 10 år. På gymnasiet för döva och hörselskadade kan skolgången vara tre eller fyra år.